

8. Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі) чи зареєстрованої топографії інтегральної мікросхеми : Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2004 р. № 15 // Урядовий кур'єр. – 2004. – № 15. – Ст. 2.

9. Про затвердження Порядку надання Кабінетом Міністрів України дозволу на використання запатентованого винаходу (корисної моделі), що стосується лікарського засобу : Постанова Кабінету Міністрів України від 4 грудня 2013 р. № 877 // Урядовий кур'єр. – 2013. – № 239. – Ст. 2.

Анотація

Басай О. В. Обов'язки суб'єктів патентного права. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню обов'язків винахідника, автора промислового зразка, власника патенту, роботодавця та користувачів об'єктів патентного права.

Ключові слова: обов'язки, винахідник, автор промислового зразка, роботодавець, власник патенту.

Аннотация

Басай А. В. Обязанности субъектов патентного права. – Статья.

Статья посвящена исследованию обязанностей изобретателя, автора промышленного образца, собственника патента, работодателя и пользователей объектов патентного права.

Ключевые слова: обязанности, изобретатель, автор промышленного образца, работодатель, собственник патента.

Summary

Basai A. V. Obligations of the subjects of patent law. – Article.

The article investigates the obligations of the inventor, the author of the industrial design, the patent owner, employer and user objects of patent rights.

Key words: duty, inventor, author of the industrial design, employer, owner of the patent.

УДК 347.9

Ю. В. Навроцька, А. С. Могиляк

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ УЧАСТІ В СУДОВОМУ ЗАСІДАННІ В РЕЖИМІ ВІДЕОКОНФЕРЕНЦІЇ

Постановка проблеми та стан дослідження. Активне впровадження в практику судів систем інформатизації та автоматизації судочинства, які отримали назву «електронне правосуддя», сьогодні є важливою умовою успішного розвитку судової системи.

Одним з елементів «електронного правосуддя» є застосування систем відеоконференцзв'язку, які надають учасникам процесу можливість дистанційної участі в судовому засіданні [8, с. 17].

15 серпня 2012 р. набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо участі у судовому засіданні в режимі відеоконференції». Цим законом було доповнено Господарський процесуальний кодекс України, Цивільний процесуальний кодекс України, Кодекс адміністративного судочинства України нормами, присвяченими участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції, також із цією метою було внесено відповідні зміни до Закону України «Про судоустрій і статус суддів».

Однак, незважаючи на майже дворічний період, який пройшов після запровадження вказаних нововведень, в українській юридичній літературі так і не було проведено комплексного дослідження проблем використання відеоконференцзв'язку

в цивільному процесі України, а ті дослідники, які своїм завданням ставили аналіз питань, присвячених темі електронного правосуддя (судочинства), із цілком зрозумілих причин не могли належним чином зосередити увагу на участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції. Серед цих публікацій варто назвати статті Н. Кушакової-Костицької, Т. Полякової, О. Тульської, В. Яркова та інших.

Метою статті є дослідження участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції та практичних проблем, які виникають під час організації дистанційного судового засідання.

Виклад основних положень. Щодо самого поняття відеоконференції, то під нею розуміють телекомунікаційну технологію, яка забезпечує одночасну двосторонню передачу, обробку, перетворення та представлення інтерактивної інформації на відстані в режимі реального часу за допомогою апаратно-програмних засобів обчислювальної техніки [9].

Подібну дефініцію знаходимо в Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу й результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження), затвердженої Наказом Державної судової адміністрації від 15 листопада 2012 р. № 155, де вказано, що відеоконференція – це телекомунікаційна технологія інтерактивної взаємодії двох або більше віддалених учасників судового провадження з можливістю обміну аудіо-та відеоінформацією в реальному масштабі часу з урахуванням керуючих даних [1].

Аналіз запропонованих визначень дає змогу виокремити такі суттєві ознаки відеоконференції як однієї з інноваційних можливостей спілкування: 1) телекомунікаційна технологія, тобто за участю телекомунікаційних мереж; 2) просторова віддаленість учасників спілкування (в нашому випадку – учасників цивільного процесу); 3) режим реального часу; 4) взаємодія учасників шляхом обміну (передачі, обробки, перетворення та представлення) інформацією здійснюється одночасно. Саме ці особливості відеоконференції роблять можливим її застосування без порушення таких базових принципів цивільного процесу, як гласність і відкритість судового розгляду та його безпосередність.

Важливою в питаннях участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції є позиція Європейського суду з прав людини, який у своїх рішеннях підтверджував правомірність застосування судами відеоконференцзв'язку з точки зору права осіб, які беруть участь у справі, на правосуддя, яке відповідає вимозі справедливості [2].

Широке застосування відеоконференції для участі в судовому засіданні осіб, які територіально віддалені одна від одної або від місцезнаходження компетентного суду, має сприяти підвищенню оперативності здійснення судочинства, дотриманню строків судового розгляду як важливого елемента права на справедливий суд, гарантованого ст. 6 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод, економії коштів учасників цивільного процесу, а отже, зростанню доступності правосуддя та реалізації низки інших важливих завдань, які служать загальній меті ефективного захисту особою своїх порушених, невизнаних або оспорюваних прав, свобод чи інтересів.

Згідно зі ст. 158-1 Цивільного процесуального кодексу України (далі – ЦПК України) суд за власною ініціативою або за клопотанням сторони чи іншого учасника цивільного процесу може постановити ухвалу про їх участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Єдиною законодавчою вимогою, яка ставиться до змісту такого клопотання, є обов'язкове зазначення суду, у якому необхідно забезпечити проведення відеоконференції. Щодо необхідності зазначення причин, які унеможливили явку особи в судові засідання особисто чи її участь у процесі через представника, і процесуальних наслідків їх відсутності у вказаному клопотанні, то це питання залишається відкритим для обговорення в наукових колах.

Так, оскільки в законі й судовій практиці відсутні вироблені критерії поважності причин, названих заявником як підстава його клопотання, то обов'язок їх зазначення призвів би до не виправдано широкої суддівської дискреції, підсиленої тим, що ухвала, прийнята за наслідками розгляду цього клопотання, оскарженню не підлягає. З іншого боку, справедливо підкреслюють, що відсутність необхідності зазначати причини може призвести до зловживань учасниками цивільного процесу своїм правом на участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Однак аналіз судової статистики свідчить, що такі факти є поодинокими.

Також існує точка зору, що варто було б чітко зазначити підстави для відмови в задоволенні клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Інші ж науковці вказують, що правильною була б ситуація, коли поряд з існуванням необхідності зазначення причин заявлення клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції була б можливість оскаржувати ухвалу суду про відмову в його задоволенні. Це, на їхню думку, забезпечило би справедливий баланс інтересів держави та громадян [8, с. 18].

Однак попри таке різноманіття наукових думок варто зазначити, що певних практичних труднощів із цього питання на сьогодні не виникає: суди в більшості випадків задовольняють такі клопотання, а учасники провадження не зловживають своїм правом на їх заявлення.

Наступне цікаве питання – порядок встановлення особи, яка бере участь у судовому засіданні шляхом відеоконференції. Так, за загальним правилом, згідно з п. 2 ч. 1 ст. 48 ЦПК України, секретар судового засідання перевіряє наявність та з'ясовує причини відсутності осіб, яких було викликано до суду, і доповідає про це головному. При цьому використовують абз. 3 ст. 43 Закону України «Про нотаріат», за умовами якого встановлення особи здійснюється за паспортом або за іншими документами, які унеможливають виникнення будь-яких сумнівів щодо особи громадянина.

Коли ж постало питання ідентифікації особи, яка бере участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, то виникли найрізноманітніші пропозиції. Так, частково узагальнив їх у своїй публікації Д. Жуков. Він вважає, що варіантами розв'язання цього питання може бути використання особистого цифрового підпису фізичної особи (проте це, як він сам і зазначає, створить додаткові труднощі для учасника спору), іншими шляхами, на його думку, є використання сполучення ідентифікатора/паролю (наприклад, застосовується в постановках Державної виконавчої служби) або залучення працівника апарату суду, що надає послуги відеоконференцзв'язку, для встановлення особи за оригіналом документа та відображення такої дії в протоколі судового засідання [10].

На нашу думку, не варто вигадувати складні механізми, а за аналогією до кримінального провадження залучати до участі в судовому засіданні, яке відбувається

в режимі відеоконференції, суддю та секретаря судового засідання в обох судах, між якими проводиться відеоконференція.

Так, на секретаря судового засідання буде покладено обов'язок перевіряти технічні можливості відеоконференцв'язку. У разі виявлення ознак непрацездатності технічних засобів відеозапису, а також у випадку неможливості налагодження їх коректної роботи секретар зобов'язаний терміново повідомити про такі обставини суддю, особу, відповідальну за технічне обслуговування в суді, та керівника апарату суду.

Тоді як основною метою залучення ще одного судді, крім того, який розглядає справу, є здійснення процесуальних дій щодо встановлення особи тих, хто з'явився, а також перевірки повноважень представника, які згідно зі ст. 163 ЦПК України покладені на суд; роз'яснення особам, які беруть участь у справі в режимі відеоконференції, їхніх прав та обов'язків, а у випадку, якщо таким суб'єктом є перекладач, свідок, експерт, – здійснення попередження під розписку про кримінальну відповідальність за завідомо неправдивий переклад і за відмову без поважних причин від виконання покладених на перекладача обов'язків, за завідомо неправдиве показання чи відмову від давання показань, за завідомо неправдивий висновок чи відмову без поважних причин від виконання обов'язків експерта, відповідно; щодо експерта та свідка, окрім цього, здійснює приведення їх до присяги. Розписки, отримані в такому порядку, направляються до суду, який розглядає справу, для долучення до матеріалів справи.

Однак слід зазначити, що з положень ст. 158-1 ЦПК України, на нашу думку, не постає, що під час використання в судовому засіданні відеоконференцв'язку фактично одночасно відбуваються два судові засідання, оскільки справа по суті розглядається лише в одному із судів, тоді як в іншому здійснюються процесуальні дії, які законодавець визначає поняттям «забезпечення проведення відеоконференції». Аргументом на користь того, що в суді, який забезпечує участь особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції, «фактично не проводиться повноцінного судового засідання, відсутній склад суду, який був би наділений необхідними повноваженнями, а всі учасники судового процесу, які прибули в цей суд, фактично беруть участь шляхом використання відеоконференцв'язку тільки в судовому засіданні суду, який розглядає справу» [8, с. 14].

Окрім іншого, не слід забувати про вимоги ч. 7 ст. 158-1 ЦПК України, що хід і результати процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції, фіксуються судом, який розглядає цивільну справу, за допомогою технічних засобів відеозапису. Носій запису відеоконференції є додатком до журналу судового засідання та після закінчення судового засідання приєднується до матеріалів справи.

Актуальною також є проблема неврегульованості ст. 158-1 ЦПК України процесуальних дій суду, на який покладено обов'язок забезпечення проведення відеоконференції, та суду, який дав таке доручення, у випадку неявки особи в судові засідання, якщо нею було заявлено клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. На нашу думку, у такому випадку відеоконференція все одно розпочинається. Суд, який організовує проведення відеоконференції, повідомляє суду, який розглядає справу, про неявку та причини неявки особи, яка мала брати участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, якщо вони йому відомі. Після цього суд, який розглядає справу, має вирішити питання про

можливість судового розгляду без участі особи, яка не з'явилась, або про відкладення розгляду справи. Після цього відеоконференцію слід припинити. У цьому випадку, на нашу думку, вимога щодо технічної фіксації процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції, не діє, оскільки застосовуватиметься загальне правило, що фіксування судового засідання технічними засобами не здійснюється в разі неявки в судове засідання всіх осіб, які беруть участь у справі, або в разі, коли відповідно до положень ЦПК України розгляд справи здійснюється за відсутності осіб, які беруть участь у справі (ч. 2 ст. 197 ЦПК України). Така практика узгоджувалась би з необхідністю дотримання п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України, де закріплено одну з основних засад судочинства – повне фіксування судового процесу технічними засобами. Як зазначено в рішенні Конституційного Суду України від 8 грудня 2011 р. № 16-рп/2011 у справі про фіксування судового процесу технічними засобами в судових засіданнях, які проводяться за відсутності всіх учасників судового процесу (як через неявку таких осіб, так і у зв'язку з письмовою формою провадження у справі), фактично відсутній предмет фіксування технічними засобами в розумінні п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України. Конституційний Суд України вважає, що положення п. 7 ч. 3 ст. 129 Конституції України передбачає фіксування технічними засобами судових засідань, у яких відбуваються розгляд справи по суті та її вирішення судом першої інстанції, а також розгляд і вирішення справи судами апеляційної та касаційної інстанції [3].

За виникнення технічних проблем, які унеможливають участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, за наявності ухвали суду про таку участь суд відкладає розгляд справи, крім випадків, коли відповідно до ЦПК України судове засідання може відбутися без участі такої особи (ч. 8 ст. 158-1 ЦПК України).

Однак, на нашу думку, така законодавча конструкція не враховує випадки, коли технічні несправності, які носять тимчасовий характер, виникли в ході судового розгляду та можуть бути усунені в найкоротший термін. У такому випадку доцільно було б оголошувати перерву в судовому засіданні, а ч. 8 ст. 158-1 ЦПК України доповнити таким реченням: «Якщо в ході проведення відеоконференції виникають технічні несправності, то суддя може оголосити перерву в судовому засіданні з технічних причин до відновлення належної якості зображення та звуку».

Щодо аналізу судової практики, пов'язаної із забезпеченням участі особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції, то помітною є тенденція до постановлення ухвал про задоволення клопотань про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції. Такі ухвали є у вільному доступі в Єдиному державному реєстрі судових рішень, тому жодних труднощів із їх ознайомленням не виникає. У контексті дослідження судової практики особливий інтерес викликала ухвала Самарського районного суду від 14 жовтня 2013 р. у справі № 206/6167/13-ц [4]. У цьому випадку з клопотанням про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції звернувся підсудний, який у порядку цивільного судочинства звертався до суду з позовом про відшкодування моральної та матеріальної шкоди, однак попри те, що в ЦПК України не передбачено іншого суб'єкта, який міг би забезпечити проведення відеоконференції, окрім суду, суддя Самарського районного суду доручає забезпечити проведення відеоконференції слідчому ізолятору м. Дніпропетровська № 3.

На нашу думку, аналіз ст. 158-1 ЦПК України в чинній редакції не передбачає для судді, який здійснює розгляд цивільної справи, можливості давати такі доручення. Хоча сама доцільність їх надання виникає, а технічна можливість існує, оскільки на підставі доручення Президента України від 27 квітня 2012 р. № 1-1/940 щодо обладнання приміщень органів досудового слідства, установ попереднього ув'язнення, установ виконання покарань та залів судових засідань технічними засобами для участі осіб у здійсненні слідчих чи інших процесуальних дій шляхом проведення відеоконференції, за даними Міністерства юстиції України, виділено та облаштовано 336 приміщень для відеоконференцз'язку із судами.

Також слід підкреслити, що така ухвала не є одиничною, навіть склалася ціла практика постановлення подібних ухвал у справах про розірвання шлюбу із засудженим [5; 6].

З огляду на вищезазначене вважаємо за необхідне доповнити ч. 3 ст. 158-1 ЦПК України реченням такого змісту: «У разі виникнення потреби забезпечити участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції особи, яка утримується в установах, що перебувають у віданні центрального органу виконавчої влади, що забезпечує реалізацію державної політики у сфері виконання кримінальних покарань, уповноваженим суб'єктом, на якого покладається обов'язок організувати виконання ухвали суду про забезпечення участі особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції, може бути така установа за наявності в суду відомостей про обладнання її необхідними технічними засобами».

Також цікавим є питання можливості вирішення проблеми участі особи в судовому засіданні в режимі відеоконференції в ухвалі про відкриття провадження в справі, якщо клопотання про таку участь було зроблене в позовній заяві або надійшло разом із нею, а також необхідності обов'язкового складання окремого процесуального документа.

У цьому випадку підтримуємо існуючу практику оформлення одного процесуального документа – ухвали, у якій вирішується питання відкриття провадження в справі та задоволення чи відмови в задоволенні клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Щодо власної ініціативи суду в залученні учасника до участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції, то її зустрічаємо під час розгляду справ про розірвання шлюбу, коли суд, беручи до уваги, що відповідач проживає в іншому районі цієї ж області, вважає за необхідне забезпечити його участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції [7].

Подив викликає навіть саме формулювання, яке використовують судді: «Про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції повідомити відповідача та зобов'язати його з'явитися в призначене судове засідання до...»

На нашу думку, це жодною мірою не узгоджується з принципом диспозитивності, який передбачає можливість вибору особою, яка бере участь у справі, способу розпорядження власними правами. А брати участь у судових засіданнях, згідно із ч. 1 ст. 27 ЦПК України, є правом осіб, які беруть участь у справі. З огляду на це неправомірно було б позбавляти осіб, які беруть участь у справі, вибору між безпосередньою участю в судовому засіданні чи участю в судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Проте вважаємо, що навіть для цих учасників цивільного процесу варто зробити застереження, що у випадку їх безпосередньої явки в судове засідання вони зможуть брати в ньому участь у загальному порядку. Для цього вважаємо за не-

обхідне змінити ч. 9 ст. 158-1 ЦПК України шляхом її викладу в такій редакції: «У разі, якщо особа, яка подала клопотання про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції або щодо якої було прийнято таке рішення за ініціативою суду, з'явилася до зали судового засідання, така особа бере участь у судовому засіданні в загальному порядку».

Наостанок слід також підкреслити, що участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції, згідно з правилами ст. 158-1 ЦПК України, може відбуватися під час розгляду справ у судах першої, апеляційної, касаційної інстанцій та перегляду справ Верховним Судом України.

Більше того, ч. 5 ст. 11 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» передбачено, що обов'язок забезпечити проведення відеоконференції покладається на суд, який отримав судові рішення про проведення відеоконференції, незалежно від спеціалізації та інстанції суду, який прийняв таке рішення.

Хоча суди на практиці відмовляють у задоволенні клопотань, якщо особа, яка клопоче про участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції за цивільною справою, зазначає як суд, який має забезпечити проведення відеоконференції, не суд загальної юрисдикції, а господарський чи адміністративний суд. Для цього використовуються штучні підстави, а саме: незазначення причин, у зв'язку з якими було обрано такий суд; відсутність інформації про технічну спроможність такого суду тощо.

Також поки що немає налагодженого механізму, який забезпечував би можливість проводити відеоконференцію під час розгляду цивільних справ, коли один з учасників цивільного процесу проживає за кордоном і клопоче про забезпечення його участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції. Хоча така необхідність існує, про що свідчать відповідні клопотання.

Висновки. Таким чином, можна сказати, що практика використання відеоконференції як одного з альтернативних способів забезпечення участі учасника цивільного процесу в судовому засіданні виправдала мету, яка ставилась під час її запровадження. Ідеться про скорочення строків розгляду справ, підвищення якості правосуддя, забезпечення його доступності та реалізацію права на судовий захист. Однак залишається ще багато недостатньо врегульованих або взагалі пропущених важливих процесуальних моментів, пов'язаних зі здійсненням дистанційного цивільного процесу, що обумовлює доцільність аналізу, який був проведений, а також усіх подальших розробок цієї теми.

Література

1. Про затвердження Інструкції про порядок роботи з технічними засобами відеозапису ходу і результатів процесуальних дій, проведених у режимі відеоконференції під час судового засідання (кримінального провадження) : Наказ Державної судової адміністрації від 15 листопада 2012 р. № 155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dsa.court.gov.ua/dsa/14/N1552012/>.
2. Постановление Европейского Суда по правам человека от 17 декабря 2009 г. по делу «Голубева (Golubeva) против Российской Федерации» (жалоба № 1062/03) // Российская хроника Европейского Суда. – 2010. – № 2. – С. 2–4.
3. Рішення Конституційного Суду України від 8 грудня 2011 р. № 16-рп/2011 «Справа про фіксування судового процесу технічними засобами» // Вісник Конституційного Суду України. – 2012. – № 1. – Ст. 31.
4. Ухвала Самарського районного суду Дніпропетровської області від 14 жовтня 2013 р. у справі № 206/6167/13-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/34075984>.

5. Ухвала Заліщицького районного суду Тернопільської області від 7 лютого 2014 р. у справі № 597/175/14-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37977372>.

6. Ухвала Звенигородського районного суду Черкаської області від 18 лютого 2014 р. у справі № 694/274/14-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/37514203>.

7. Ухвала Компаніївського районного суду Кіровоградської області від 9 січня 2014 р. у справі № 391/1309/13-ц // Єдиний державний реєстр судових рішень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.reyestr.court.gov.ua/Review/36773482>.

8. Виляк О. Процессуально-правовые и организационно-технические проблемы использования видеоконференцсвязи в арбитражном процессе / О. Виляк // Арбитражный и гражданский процесс. – 2012. – № 7. – С. 13–20.

9. Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://uk.wikipedia.org/wiki/Головна_сторінка.

10. Жуков Д. Відповідач у телевізори: перспективи відеоконференцій у судовому процесі / Д. Жуков // Юрист та Закон [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://misechko.com.ua/read/publication/vidpovidach_u_televizori_perspektivi_vid.

Анотація

Навроцька Ю. В., Могиляк А. Є. Проблемні питання участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції. – Стаття.

Статтю присвячено дослідженню участі в судовому засіданні в режимі відеоконференції та проблем, які виникають під час організації дистанційного судового засідання. На підставі аналізу практики застосування відеоконференцв'язку під час здійснення цивільного судочинства запропоновано внести зміни до Цивільного процесуального кодексу України, які спрямовані на вдосконалення вказаного інституту.

Ключові слова: «електронне правосуддя», відеоконференцв'язок, дистанційне судове засідання, участь у судовому засіданні в режимі відеоконференції.

Аннотация

Навроцкая Ю. В., Могиляк А. Е. Проблемные вопросы участия в судебном заседании в режиме видеоконференции. – Статья.

Статья посвящена исследованию участия в судебном заседании в режиме видеоконференции и проблем, которые возникают при организации дистанционного судебного заседания. На основании анализа практики применения видеоконференцсвязи при осуществлении гражданского судопроизводства предложено внести изменения в Гражданский процессуальный кодекс Украины, направленные на совершенствование этого института.

Ключевые слова: «электронное правосудие», видеоконференцсвязь, дистанционное судебное заседание, участие в судебном заседании в режиме видеоконференции.

Summary

Navrotska Y. V., Mohylyak A. Y. Problems of participation in the hearing by videoconference. – Article.

This article is devoted to problems of participation in the hearing by videoconference. Analysis of legal practice relating to the participation in the hearing by videoconference in civil procedure allowed to propose amendments to the Civil Procedure Code of Ukraine, which are aimed at improving this institution.

Key words: «E-Justice», video conferencing, distance court hearing, participation in the hearing by the videoconference.